

શ્રીજી ધોરણુના

ખગણિત શિક્ષક.

આજ તથા ધાતોના પુષ્કળ મનોયત્નો સાથે

રચનાર-છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
શાહચોર-સુરત.

કિંમત

રૂ. ૦-૧-૬

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાશિદ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૫૧૪૭

તારીખ

પુસ્તકનું નામ મુખગાણીત શિક્ષક

વિષય

ત્રીજા ધોરણનો

મુખ્યગણિત શિક્ષક.

, તથા ધાતોના યુક્ત મનોચત્નો સાથે.

રચનાર;

છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

આસિં માસ્તર મ્યું સ્કુલ નં ૧ લો.

બાગાતળાવ-મુરત.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

શાહ મગનલાલ મોતીરામ.

શાહપોર-મુરત.

આવૃત્તિ ૧ લી, પ્રત ૨૦૦૦.

સ વત ૧૯૭૦,

સને ૧૯૧૪.

કિંમત રૂ. ૦-૧-૬.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈર સંગ્રહ

૫૧૪૭

રચનારે સર્વ હક સ્વાધીન રાખ્યા છે

શ્રી ખુ. અ. ના જૈન પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં મહુભાઈ ભાઈદાસે
છાપ્યું, ખપાટીઆ ચક્રા—મુરત.

મુસ્તાવના.

ગુજરાતી પ્રાથમિક શાળાના નવા ત્રીજા ધોરણમાં મુખ્યગણિતનો અભ્યાસક્રમ નીચે પ્રમાણે છે—“પહેલા વર્ષમાં શીખી ગયેલા આંક અને કોષ્ટકોનો ઉપયોગ થાય એવું મુખ્યગણિત”

આ મુજબ આ બુકમાં બીજા ધોરણમાં શીખી ગયેલા પોણા અને સવાયા એ બે આંકના સરવાળા, બાદબાકી, ગુણાકાર અને ભાગાકારથી થતા વ્યવહારિક ઉપયોગના બે મનોયત્ન પ્રયત્ન આપવામાં આવ્યા છે. તેમાંનાં બિચ્છિત જાતના હિસાબોના જેવાજ બીજા અનેક હિસાબો શિક્ષકો પૂછી શકશે તો નિ.શક આંક અને તેનો ઉપયોગ શિષ્યોને પાડી થશે

ત્રીજા ધોરણમાં તોલમાપ, લુગડાનાં માપ, બરતરનાં માપ અને વખતના સ્થાનિક કોષ્ટકો ચલાવવાનાં છે તે પણ આમાં આપવામાં આવ્યા છે

આ પુસ્તકમાં બીજા ધોરણમાં શીખવાએલી શેર અને મણુની ધાતોનો ઉપયોગ થાય એવા હિસાબ પણ આપવામાં આવ્યા છે

પહેલા ધોરણમાં શીખી ગયેલા આંકોના સવિસ્તર ઉપયોગ બે કે બીજા ધોરણના “મુખ્યગણિત શિક્ષક” માં આપવામાં આવ્યો છે, છતાં અભ્યાસક્રમ પ્રમાણે પાછલાં સઘળા ધોરણોના આંકોના શીખવામાં ગયેલો ઉપયોગ આ ધોરણમાં પણ પુનરાવર્તન તરીકે પૂછવો જોઈએ તે પ્રમાણે આ બુકની છેવટે આંક અને ધાતોના વ્યવહારિક પરચુરણ હિસાબોનું વિશાળ મનોયત્ન આપવામાં આવ્યું છે, તેમાં પાછલાં બધા ધોરણના આંકોના તથા ધાતોના ઉપયોગ ચઢતા ક્રમથી આપવામાં આવ્યો છે તા. ૧૧-૬-૧૯૧૪.

શાહપોર }
સુરત. }

સિં. સેવક,
છગનલાલ, મોતીરામ શાહ.

મહેર, ખખર.

“ મુખગણિત શિક્ષક ” માટે મળેલા
વાંચો. અભિપ્રાયો વાંચો.

તૈયાર છે. “ મુખગણિત શિક્ષક ” તૈયાર છે

પ્રાથમિક શાળાના

પહેલા ધોરણનો રૂ. ૦-૧-૦, બીજા ધોરણનો રૂ. ૦-૧-૩,

ત્રીજા ધોરણનો રૂ. ૦-૧-૬, ચોથા ધોરણનો રૂ. ૦-૨-૦.

ગ્રામ્ય શાળાના.

પહેલા બીજા ધોરણનો રૂ. ૦-૨-૬,

ત્રીજા ધોરણનો રૂ. ૦-૨-૦.

નમુનાની દરેક નકલ એકેક આનાની ટિકીટ બીડી

મંગાવી ખાત્રી કરો.

કમીશનમાં પુરૂકા લાભ.

પાંચમા ધોરણનો

❀ મુખગણિત શિક્ષક. ❀

!! હપાચ છે !!

પત્રવ્યવહાર નીચેને સરનામે કરવો

શા. મગનલાલ મોતીરામ. શાહપોર-મુરત.

અર્પણ પત્રિકા.

દાહરે.

ગુરૂતા ગુણ આચારમાં, લાજે ગુણ ગુણમાં,
બહેકતી પરિમલ સદા, દાતા સમ આદનામ

મુગુણચંદ્ર શ્રેયસ્કર શ્રીમાન્માન્યવર્ય

વકીલ મહોદય—ગુલાબદાસ ભાઈદાસ

સૂર્યપૂર.

હાર્દિક અભિવંદન—

આપ ઉદારચિત્ત, રાજ્યભક્ત અને સ્વદેશ મુશિક્ષાના
ઉત્કર્ષાભિલાષી મૂલ્લાગુભાવની સેવામાં આ નાનકડું કિન્તુ
બાલોપયોગી પુસ્તક અર્પણ કરતા કિ કરને આપના,
દેશ અને પ્રજાદિનના કાર્યોમાં કટિબદ્ધતા,
ગુર્જર બાલબાલિકાએ તે સચ્ચિદ્ધા આપવાની
સતત પ્રયત્નશીલતા, ગુર્જર સાહિત્યની
વૃદ્ધિ કરવાની અગ્નિપ્રેરિત ઉત્કંઠા, અને ઉમતા
યોગ્ય લેખકોની કદર બુઝી ઉત્તેજન આપવાની
ઉદારતા આદિ ઉત્તમ સદ્ગુણો તાદસ્ય ખડા થઈ સાથે
સાથે સદગ્રમા હૃદય પણ સમર્પિત થઈ જાય છે, તો તે
ઉભયને સ્વીકારી કૃતકાર્ય કરશે. સુજ્ઞેષુ કિમધિકમ્ ।

આપનો આજન્મ આશી સેવક,

છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

પ્રકરણ ૧લું.

પોણાનું મુખમણિત.

મનોયત્ન ૧.

- ૧) અર્ધો ને પાવલી મળાને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
- ૨) કેટલા પાવલા મળાને પોણા રૂપીઆ થાય ?
- ૩) ૦૦૦ ગજ લુગડું હટું ખીજું ૦૦૦ ગજ લીધું તો કેટલું થયું ?
- ૪) ૧૦૦ શેર દૂધમાંથી ૦૦૦ શેર ઢોળાઈ ગયું તો કેટલું રહ્યું ?
- ૫) પોણા કાગળમાંથી ૦૦ કાગળ કેટલા થશે ?
- ૬) મારી પાસે ૩ ૦૦ છે તેમાં શું ઉમેરું તો ૩ ૦૦૦ થાય ?
- ૭) ૧૨ અડધા અને ૧૨ પાવલા મળાને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
- ૮) ૨૭માં ૦૦૦ ઉમેરું તો કેટલા થાય ?
- ૯) ૬૨૦ મણુ ધઉં હતા ખીજા ૦૦૦ મણુ લાગ્યો તો કેટલા થયા ?
- ૧૦) મારી પાસે ૩. ૬૧૦૦ હતા તેમાંથી ૩. ૦૦૦ ખોવાઈ ગયો તો કેટલા રહ્યા ?
- ૧૧) ૩ ૨૪માંથી ૩ ૦૦૦ ખરચ્યો તો શું રહ્યું ?
- ૧૨) ૪૫+૦૦૦, ૪૭+૦૦૦; ૩૭+૦૦૦, ૬૮+૦૦૦ કેટલા ?
- ૧૩) ૦૦૦+૪૫૦૦; ૬૦૦+૬૦૦; ૦૦૦+૪૮૦૦ કેટલા ?
- ૧૪) ૬૫-૦૦૦, ૬૮-૦૦૦; ૪૬-૦૦૦, ૬૩-૦૦૦. કેટલા ?
- ૧૫) કઈ સંખ્યામાંથી ૦૦૦ લખાયે તો ૪૫૦૦, ૪૮, ૩૮, ને ૭૦૦, રહે ?
- ૧૬) ૧૭×૦૦૦; ૨૩×૦૦૦; ૪૭×૦૦૦; ૬૮×૦૦૦; ૬૭×૦૦૦; કેટલા ?
- ૧૭) જેટલા અડધા તેટલીજ પાવલીઓ કેટલી વખત લખાયે તો ૬૮ થાય ?

(૨)

- ૧૮) એક તપેલામાં ૦૥૥ મચ્છુ દૂધ માય તો એવા ૮ તપે-
લામાં કેટલું માય ?
- ૧૯) એક રૂપીઆનું ૦૥૥ ગજ તો રૂ. ૨૭ નું કેટલું ?
- ૨૦) ૦૥૥ ગજનું એક પાટલુન થાય તો ૨૮ પાટલુનમાં કેટલા
ગજ લુગડું વપરાય ?
- ૨૧) રૂ. ૦૥૥ નું એક શેર તો ૨૪ શેરનું શું ?
- ૨૨) રૂ. ૩૩માંથી પોણા રૂપીઓ કેટલા છોકરાને અપાય ?
- ૨૩) એક આનાનું ૦૥૥ શેર તો રૂ. ૪)નું કેટલું ?
- ૨૪) એક છોકરાને રૂ. ૦૥૥ આપીએ તો ૭૨ છોકરાને આ-
પવા કેટલા રૂપીઆ જોઈએ ?
- ૨૫) એક શીશીમાં ૦૥૥ શેર સાદી દુધ માય તો ૬૮ શીશીમાં
કેટલી માશે ?
- ૨૬) રૂ. ૬૦ છે ને છોકરા ૮૦ છે તો દરેકને શું મળશે ?
- ૨૭) મહીને ૦૥૥ મચ્છુ આપ્યા જોઈએ તો ૫૭ મહીનામાં
કેટલા જોઈએ ?
- ૨૮) રૂ. ૩૩ છે તેમાં પોણા રૂપીઓ કેટલીવાર ઉમેરે તો
૪૫ રૂ. થાય ?
- ૨૯) એક માણસને ૦૥૥ શેર અનાજ જોઈએ તો ૬૧ મા
ણસને કેટલું જોઈએ ?
- ૩૦) એક શેર બદામનો રૂ. ૦૥૥ પડે તો ૨૧ શેરનું શું બેસશે ?
- ૩૧) ૦૥૥ ગજ બનાતનો રૂ. ૧ બેસે તો ૨૭૥૥ ગજનું શું બેસશે ?
- ૩૨) ૯૬ કોટની સીવડામણી રૂ. ૭૨ બેઠી તો એક કોટની શી ?
- ૩૩) કેટલા પોણા હોય તો ૩૯ આપ્યા થાય ?
- ૩૪) ૪૨ આપ્યાના પોણા કેટલા ? ૩૬ પોણાના આપ્યા કેટલા ?
- ૩૫) પોણા રૂપીઆના પૈસા કેટલા ?
- ૩૬) ૫૬૧ ગજ કપડામાંથી ૦૥૥ ગજના કેટલા રૂમાલ થાય ?

(૩)

- ૩૭) રૂ. ૨૭ના ૩૬ પહેરણુ મળે તો એક પહેરણુનું શું ?
- ૩૮) કેટલા પોણું ૬૬? કેટલા પોણું ૨૬? કેટલા પોણું ૭૨? ?
- ૩૯) ૫૬ પોણું? ૬૬ પોણું? ૭૬ પોણું? ૪૬ પોણું કેટલા?
- ૪૦) પોણા રૂપીઆમાં ૩ પૈસા ઓછા છે તો કેટલા હશે ?
- ૪૧) પોણા કેટલીવાર લખએ તો ૩૩૩૩ થાય ?
- ૪૨) ૫૨ પોણાના આખા કેટલા ? ૬૮ પોણાના આખા કેટલા ?
- ૪૩) ઘોડાને રોજ ૦૧૧ શેર ચઢી જોઈએ તો ૪૮ શેર કેટલા દિવસ ચાલશે ?
- ૪૪) કેટલા પોણું ૮, ૧૫, ૨૭, ૪૨, ૭૨ થાય ?
- ૪૫) ૩૬ પેંડામાંથી ૦૧૧ પેંડા કેટલા છોકરાને અપાય ?
- ૪૬) પોણા હજાર તે કેટલા? પોણાસો લખો. પોણીસો લખો.
- ૪૭) કેટલા પોણા હોય તો પુરેપુરા આખા થાય ?
- ૪૮) પોણાની ચમ્ચારની પલાખી બોલો.
- ૪૯) પોણાની બખ્ખેની પલાખી લખો.
- ૫૦) એક કડીઓ દરરોજ રૂ. ૦૧૧ કમાય તો ૮ કડીઆ ૨૬ દિવસમાં શું કમાશે ?
- ૫૧) રૂ. ૩૩૩ ની મણુ ખાંડ મળે તો ૨૭ મણુનું શું ?
- ૫૨) ૦૧૧ આનાનું શેર કાળું મળે તો રૂ. ૦૧૧નું કેટલું આવે?

સવાયાનું મુખગણિત.

મનોચત્ન ૨ જો.

- ૧) રૂપીઓ ને પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
- ૨) કેટલા પાવલી મળીને સવા રૂપીઓ થાય ?
- ૩) સવા રૂપીઆમાં ૦૧ રૂપીઓ કેટલી વાર છે ?
- ૪) સવા રૂપીઆમાં શું ઉમેરીએ તો ૨૧ રૂપીઆ થાય ?
- ૫) સવા કાગળમાંથી ૦૧ કાગળ કેટલા થશે ?

(૪)

- ૬) રૂ. ૩૦૦ છે ૫ રૂપીઆ કરવા છે તો કેટલા ખૂટે ?
- ૭) ૧૫ રૂપીઆ ને ૧૫ પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
- ૮) ૪૩૦૦ માં ૧૦ ઉમેરે તો કેટલા થાય ?
- ૯) મારી પાસે રૂ. ૭૮૦૦ છે તેમાંથી ૧૦ રૂપીઓ ખર્ચ્યા તો શું બાકી કહ્યું ?
- ૧૦) ૬૮૦૦ રૂપીઆ હતા ને મારા બાઈ ૧૦ રૂપીઓ આપે તો મારી પાસે કેટલા થાય ?
- ૧૧) રૂ. ૪૫ માંથી ૧૦ રૂપીઓ ધર્માદા કર્યો તો કેટલા રહ્યા ?
- ૧૨) જો કેટલા રૂપીઆ તેટલાજ પાવલા ૪૩ વખત લખ્યો તો કેટલા રૂપીઆ થાય ?
- ૧૩) ૩૮૦૦+૧૦, ૬૭૦૦+૧૦, ૫૬૦+૧૦, ૭૦૦+૧૦ કેટલા ?
- ૧૪) ૧૦+૪૫, ૧૦+૪૭૦, ૧૦+૩૬૦, ૧૦+૮૦ કેટલા ?
- ૧૫) ૭૮૦૦-૧૦, ૫૭૦૦-૧૦, ૩૬૦-૧૦, ૧૦૦-૧૦ કેટલા ?
- ૧૬) ૪૦-૩૮૦૦, ૬૮૦૦-૬૭૦૦, ૭૧૦-૭૦ કેટલા ?
- ૧૭) ૮૮×૧૦, ૭૫×૧૦, ૬૫×૧૦, ૭૮×૧૦ કેટલા ?
- ૧૮) ૩૭×૧૦, ૭૭×૧૦, ૮૫×૧૦, ૭૦૦×૧૦ કેટલા ?
- ૧૯) કેટલા સવા ૪૫ ? કેટલા સવા ૫૬ ? કેટલા સવા ૪૮૦૦ ?
- ૨૦) ૧૦ રૂપીઓ શેર નો ૩૬ શેરનું શું ?
- ૨૧) એક બંદીમાં ૧૦ ગજ કપડું જાય તો ૪૫ ગજમાંથી કેટલી બંદી થશે ?
- ૨૨) રૂ. ૧૦ નું ૧૦ શેર ધી મળે તો ૪૩ રૂપીઆનું કેટલું આવે ?
- ૨૩) ૮૫ રૂપીઆમાં સવા રૂપીઓ કેટલી વાર છે ?
- ૨૪) એક આનાનું ૧૦ શેર કોળું મળે તો ૩૩ નું કેટલું આવશે ?
- ૨૫) એક કડીઓ રોજ ૧૦ રૂપીઓ કમાય તો ૩૬ દિવસમાં શું કમાશે ?
- ૨૬) ૭૨ તપેલી લેવી છે એક તપેલીનું વજન ૧૦ શેર થાય છે તો બધી તપેલીનું વજન કેટલા શેર થશે ?

(૫)

- ૨૭) ૮૦ છોકરા વચ્ચે ૧૦૦ રૂપીઆ વહેચીએ તો દરેકને શું મળે ?
- ૨૮) રોજ ૧૧ શેર દોટ વપરાય તો મહીનામાં કેટલો દોટ વપરાશે ?
- ૨૯) હું ૪૧ માથુસ પાસે સવા સવા રૂપીઓ માગું છું તો મારું કુલ લેણું કેટલું હશે ?
- ૩૦) એક છોકરો ૧૧ શેર દૂધ પીએ તો ૬૭ છોકરા કેટલું દૂધ પીશે ?
- ૩૧) એક શેર ધાણુનો સવા આનો બેસે તો ૦૧૧ મથુ ૭ શેર ધાણુનું શું આવડું પડશે ?
- ૩૨) ૪૩ રૂપીએ મથુ બદામ મળે તો ૧૧ મથુનું બેસશે ?
- ૩૩) સવા શેર વેગણુનો એક આનો તો ૧૧ મથુ ૮૧૧ શેર વેગણુનું શું ?
- ૩૪) એક કોટની શીવડામણી ૧૧ રૂપીઆ લેખે દરજીને મેં ૪૩૧૧ રૂપીઆ આપ્યા ત્યારે કેટલા કોટ શીવડાવ્યા હશે ?
- ૩૫) ૯૦ રૂપીઆમાંથી સવા સવા રૂપીઆની કેટલી ઢગલીઓ થશે ?
- ૩૬) એક નાકામાં ૪૭૧ ગજ કપડું છે તેમાંથી સવા સવા ગજના કેટલા પહેરણુ થશે ?
- ૩૭) ૫૫ રૂપીઆમાં ૪૪ ટોપી લીધી તો એકની કેટલી કિંમત પડી ?
- ૩૮) કેટલી વાર સવા લઘએ તો ૮૮૧૧, ૭૩૧૧, ૪૬૧, ૧૦૭૧, ૮૭૫ થાય ?
- ૩૯) એક હજમતનો ૧૧ આનો આવડો પડે છે મેં હજમને રૂ. ૫ આપ્યા ત્યારે કેટલી હજમત કરાવી હશે ?
- ૪૦) ૪૨૧ રૂપીઆમાંથી સવા રૂપીઆવાળી કેટલી છત્રીઓ આવશે ?
- ૪૧) સવાયાની ચચ્યારની પલાખી બોલો.
- ૪૨) સવાયાની બખ્ખેની પલાખી લખો.

(૬)

૪૩) ૪૪ વાર સવા રૂપીઓ લેવાને બદલે ૨૧ રૂપીઆ કેટલી વાર લખએ તો ચાલે ?

૪૪) ૯૯×૧૧=થી ૭૭×૧૧ સુધી ઉલટા બોલો.

૪૫) કેટલા સવા હોય તો પુરેપુરા આખા થાય ?

૪૬) ૧૨ સુથારને રોજના સવા રૂપીઆ લેખે ૮ દિવસના કેટલા રૂપીઆ મળશે ?

૪૭) મણુ સાકરના રૂ. ૫૦ બેશે તો ૨૯ મણુનું શુ ?

૪૮) ૧૧ આને શેર હળદર મળે તો ૧૧ રૂપીઆની કેટલી આવશે ?

પ્રકરણ ૨જું.

કોષ્ટકો.

અર્થ દર્શક પરિમાણો.

ચલણી નાણાનું કોષ્ટક.

૧૧ પાઇ=૧ અઘેલો.

૩ પાઇ=૧ પૈસો (સવાકો)

૨ પૈસા=૧ ઢબુ (અઢીકો)

૪ પૈસા=૧ આનો

૨ આના=૧ બેઆની

૨ બેઆની=૧ પાવલી.

૨ પાવલી=૧ અડધો

૨ અડધા=૧ રૂપીઓ

૧૫ રૂપીઆ=૧ ગેણી

સરકારી હિસાબમાં

૧૨ પાઇ=૧ આનો

૧૬ આના=૧ રૂપીઓ

વેપારી હિસાબમાં

૧૬ વીસવાસી=૧ બદામ

૧૬ બદામ =૧ દોકડો.

૧૦૦ બદામ =૧ આનો

૧૦૦ દોકડા =૧ રૂપીઓ

૧૬૦૦ બદામ =૧ રૂપીઓ.

ભાર દર્શક પારમાણો.

૨૧ રૂપીઆભાર =૧ અઘોળ.

૪૧ જુના પૈસાભાર=૧અઘોળ

૪૧ ટાક =૧અઘોળ

૨ અઘોળ =૧નવટાક.

૨ નવટાક =૧ પાશેર.

૨ પાશેર =૧અચ્છેર.

૨ અચ્છેર =૧ શેર.

(૭)

૪૦ રૂપીઆભાર = ૧ શેર
૭૨ જુના પૈસાભાર = ૧ શેર.
૯૬ નવા પૈસાભાર = ૧ શેર.

૪૦ શેર = ૧ મણુ
૫ મણુ = ૧ કોથળો
૭ મણુ = ૧ નાનો હારો.
૧૨ મણુ = ૧ માણી
૧૬ મણુ = ૧ કળશી.
૨૦ મણુ = ૧ ખાંડી.
૨૧ મણુ = ૧ મોટો હારો.
૨૪ મણુ = ૧ ભાર
૩૦ મણુ = ૧ ગાદતી.
૩૨ મણુ = ૧ બેડીકિં.
૪૦ મણુ = ૧ મુડો.
૧૦૦ મણુ = ૧ મોટો મુડો.

૩ તથા કપાસ તોળવાનું.

૪૮ શેર = ૧ ધડી
૨૦ ધડી = ૧ ભાર.

મુખઈમાં ચાલતું માપ.

૨ ટીપરી = ૧ શેર
૪ શેર = ૧ પાયલી.
૧૬ પાયલી = ૧ ફરો (મણુ).
૮ ફરો = ૧ ખાંડી.
૨૫ ફરો = ૧ મુડો.

સોનું રૂપું તોલવાનું (દશી)

૬ ચોખાભાર = ૧ રતી.
૩ રતી = ૧ વાલ.
૧૬ વાલ = ૧ ગદિઆણો
૨ ગદિઆણા = ૧ તોલો.
૩૨ વાલ = ૧ તોલો.
દક્ષિણમાં ચાલતું.
૮ રતિ = ૧ માસો
૧૨ માસ = ૧ તોલો.

ગણતરીનું કોષ્ટક.

૧૨ નંગ = ૧ ડઝન.
૧૨ ડઝન = ૧ ગ્રોસ (મુસ)
૨૦ નંગ = ૧ કોડી (કુડી)
૧૦૦ નંગ = ૧ સેકડો.
૧૦ સેકડા = ૧ હજાર.

કાગળ ગણવાનું.

૨૪ તાવ = ૧ ધા (ફસ્તો).
૨૦ ધા = ૧ રીમ.
૧૦ રીમ = ૧ ગાંસડી.

મહત્વદર્શક પરિમાણો.

કપડા ભરવાનું.

૨ આગળ = ૧ તસુ.
૧૨ તસુ = ૧ પુટ.
૨ પુટ = ૧ ગજ.
૨૪ તસુ = ૧ ગજ.

(૮)

૩ યુટ = ૧ વાર.
૩૬ તસુ = ૧ વાર.
૨૦ તસુ = ૧ હાથ.

અંતર માપવાનું દેશી.

૮ ઉભાજવ = અંગિળ.
૪ અંગિળ = ૧ મુટ્ટી
૩ મુટ્ટી = ૧ વેત
૨ વેત = ૧ હાથ.
૪ હાથ = ૧ દડ.
૨૦૦૦ દડ = ૧ ગાઉ.
૪ ગાઉ = ૧ જોજન.
૧ ગાઉ = ૨૧૧ માઇલ.

દેશી ચોરસ માપ.

૨૦ કાઠી = ૧ વસો.
૨૦ વસો = ૧ વીધુ

કાળ દર્શક પરિમાણો.

૬૦ વિપળ = ૧ પળ.
૬૦ પળ = ૧ ધડી.

૭૧ ધડી = ૧ પહોર.

૮ પહોર } = ૧ દિવસ
૬૦ ધડી }

૭ દિવસ = ૧ અઠવાડીક.

૧૫ દિવસ = ૧ પખવાડીક.

૩૦ દિવસ = ૧ મહીનો.

૧૨ મહીનો = ૧ વર્ષ.

૫૨ અઠવાડીયાં = ૧ વર્ષ

૩૬૦ દિવસ = ૧ વર્ષ.

૬૦ સેકન્ડ = ૧ મિનિટ.

૬૦ મિનિટ = ૧ કલાક.

૨૪ કલાક = ૧ દિવસ.

૨૧૧૫૭ = ૧ મિનિટ.

૨૪ મિનિટ = ૧ ધડી.

૨૧૧૫૭ = ૧ કલાક.

૩ કલાક = ૧ પહોર.

પ્રકરણ ૩ જી.

શેરનું અડધું કેટલું ? અચ્છેરનું અડધું ? પાશેરનું
અડધું ? નવટાંકનું અડધું ? અધોળનું અડધું કેટલું ?

મણનું અડધું કેટલું ? અધમણનું અડધું કેટલું ? દશશેરનું
અડધું ? પાંચશેરનું અડધું ? અઠીશેરનું અડધું ? સવાશેરના
અધોળા કેટલા ? સવાશેરનું અડધું ?

શેરનો ૩ ૧) પડે તો અચ્છેરનું શું બેસે ? જ. ૩.
૦૧. અચ્છેરનો ૩. ૧) પડે તો પાશેરનું શું બેસે ? જ. ૩.
૦૧. પાશેરનો ૩ ૧) પડે તો નવટાંકનું શું બેસે ? જ. ૩.૦૧.

(૯)

નવટાકનો ૩. ૧) પડે તો અધોળનું શું બેસે ? જ. ૩. ૦ા. અધોળનો ૩. ૧) બેસે તો અડધા અધોળનુ (સવારૂપીઆભારનુ) શું પડે ? જ. ૩. ૦ા.

મથુનો ૩. ૧) પડે તો અધમથુનુ શું બેસે ? જ. ૩. ૦ા. અધમથુનો ૩ ૧) પડે તો દશશેર (૦ા મથુ) નુ શું બેસે ? જ. ૩ ૦ા. દશશેરનો ૩ ૧) બેસે તો પાંચશેરનુ શું બેસે ? જ. ૩. ૦ા પાંચશેરનો ૩ ૧) બેસે તો અઢીશેરનું શું બેસે ? જ. ૩. ૦ા. અઢીશેરનો ૩. ૧) બેસે તો સવાશેરનું શું બેસે ? જ. ૩. ૦ા. સવાશેરનો ૩ ૧) બેસે તો દશ અધોળનું શું બેસે ? જ. ૩. ૦ા

ઉપરના હિસાબોમાં તમે વજનનો ફેટલામો ભાગ લીધો ? જ. ૦ા ભાગ. કિંમતનો ફેટલામો ભાગ આપ્યો ? જ. ૦ા ભાગ. વજનનો અડધો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો ફેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ૦ા ભાગ. વજનનો ચોથો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો ફેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ચોથો ભાગ. વજનનો આઠમો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો ફેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. આઠમો ભાગ. વજનનો સોળમો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો ફેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. સોળમો ભાગ. વજનનો ૩૨મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો ફેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ૩૨મો ભાગ વજનનો ૪૦ મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો ફેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. ૪૦ મો ભાગ. વજનનો ૧૬૦૦ મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો ફેટલામો ભાગ આપવો પડે ? જ. સોળસેંમો ભાગ. આ ઉપરથી કઇ રીત નીકળી ? જ. ૧) વજનનો જેટલામો ભાગ લઇએ તેટલામો ભાગ કિંમતનો આપવો પડે.

કિંમતનો અડધો ભાગ આપીએ તો વજનનો ફેટલામો ભાગ

(૧૦)

મળે ? જ. અધો. કિંમતનો ચોથો ભાગ આપીએ તો વજનનો ફેટલામો ભાગ મળે ? જ. વજનનો ચોથો ભાગ મળે

આ ઉપરથી કદ રીત નીકળી ? જ. ૨) કિંમતનો બેટલામો ભાગ આપીએ તેટલામો ભાગ વજન મળે.

અચ્છેર જે વખત લઇએ તો કેટલું થાય ? અચ્છેરનું બમણું કેટલું ? પાંચેરનું બમણું કેટલું ? નવટાંકનું બમણું કેટલું ? અધોળનું બમણું કેટલું ? સવા રૂપીઆભારનું બમણું કેટલું ?

અધમણુ જે વખત લઇએ તો કેટલું થાય ? દશશેરનું બમણું કેટલું ? પાંચશેરનું બમણું કેટલું ? અઢીશેરનું બમણું કેટલું ? સવા શેરનું બમણું કેટલું ?

અચ્છેરનો રૂ. ૧) પડે તો શેરનું શું ? જ. રૂ. ૨) પાંચેરનો રૂ. ૧) પડે તો અચ્છેરનું શું ? જ. રૂ. ૨) નવટાંકનો રૂ. ૧) પડે તો પાંચેરનું શું ? જ. રૂ. ૨). અધોળનો રૂ. ૧) પડે તો નવટાંકનું શું ? જ. રૂ. ૨).

અધમણુનો રૂ. ૧) પડે તો મણનું શું ? જ. રૂ. ૨) દશશેરનો રૂ. ૧) પડે તો અધમણુનું શું ? જ. રૂ. ૨). પાંચશેરનો રૂ. ૧) તો દશશેરનું શું ? જ. રૂ. ૨) અઢીશેરનો રૂ. ૧) તો પાંચશેરનું શું ? જ. રૂ. ૨). સવાશેરનો રૂ. ૧) તો અઢીશેરનું શું ? જ. રૂ. ૨)

ઉપરના હિસાબોમાં તમે વજનથી કેટલા ગણુ વજન લીધું ? જ. બમણું. કિમતથી કેટલા ગણી કિમત આપી ? જ. બમણી બમણું વજન લઇએ તો કિમત કેટલી આપવી પડે ? જ. બમણી. ચાર ગણુ વજન લઇએ તો કિમત કેટલી આપવી પડે ? જ. ચાર ગણી આઠ ગણું વજન લઇએ તો ? જ. આઠ ગણી કિમત આપવી પડે.

ઉપરના હિસાબો પરથી કઈ રીત નીકળી ? જ.

૧) વજન જેટલા ગણુ લઈએ તેટલા ગણી કિંમત આપવી પડે.

અમણી કિંમત આપીએ તો વજન કેટલા ગણુ મળે ? જ. અમણુ. ચાર ગણી કિંમત આપીએ તો વજન કેટલા ગણુ મળે ? જ. ચાર ગણુ વજન મળે આ ઉપરથી કઈ રીત નીકળી ? જ.

૨) જેટલા ગણી કિંમત આપીએ તેટલા ગણુ વજન મળે

શેરની ધાતનો ઉપયોગ.

મનોચત્ન ૩ જે

- ૧) રૂપીઆભાર ધી લીધું એમા શું સમજ્યા ?
- ૨) પૈસાભાર એટલે શું ? પૈસો ને પૈસાભાર, રૂપીઓ ને રૂપીઆભારમાં ફેર શું તે સમજાવો
- ૩) અધોળના રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
- ૪) અધોળ તેળા માટે કેટલા રૂપીઆ મૂક્યા ? કેટલા પૈસા મૂક્યા ?
- ૫) ૨૥ રૂપીઆનો ભાર કેટલા પૈસાના ભાર બરાબર છે ?
- ૬) ૪૥ પૈસા મૂકીને તોળવાને બદલે કેટલા રૂપીઆ મૂકીને તોળાએ તો ચાલે ?
- ૬) અધોળ દરખ લીધી બીજીવાર અધોળ લીધી કેટલી થઈ ?
- ૮) અધોળ એ વખત લેવાને બદલે એછી વખતે કેટલું લેવું ?
- ૯) નવટાંકના અધોળા કેટલા ? કેટલા અધોળાનો નવટાંક થાય ?
- ૧૦) નવટાંકના રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
- ૧૧) નવટાંક તેલમાંથી ૪૥ પૈસાભાર ઢોળ ઈ ગયું કેટલું રહ્યું ?
- ૧૨) ૪૥ પૈસાભાર બદામમાં ૨૥ રૂપીઆભાર એલચી નાખી તો કેટલું વજન થયું ?

(૧૨)

- ૧૩) પાશેરના નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
- ૧૪) ૨ નવટાંક, ૪ અધોળ, ૧૦ રૂપીઆભાર, ૧૮ પૈસાભાર કયા કાટલાની બરાબર છે ?
- ૧૫) ૧૦ રૂપીઆભાર, ૧૮ પૈસાભાર, ૨ નવટાંક, ૪ અધોળ એમાં ભાર કેનો વધારે ?
- ૧૬) ૪૥ પૈસાભાર ખાડ, અધોળ ધી અને નવટાંક લોટ લીધો તો બધું મળી કેટલું વજન થયું ?
- ૧૭) પાશેર મધમાથી અધોળ વપરાયુ તો કેટલું રહ્યું ?
- ૧૮) ૨૥ રૂપીઆભાર મરી, ૫ રૂપીઆભાર તજ, અને ૪૥ પૈસાભાર એલચીમાં કેટલી સૂંઠ નાખું તો પાશેર વજન થાય ?
- ૧૯) પાશેર કેાની કેાની બરાબર છે ? પાશેર ને પાશેર કેટલું ?
- ૨૦) કેટલા પાશેરા હોય તો અચ્છેર જેટલું વજન ચાય ?
- ૨૧) અચ્છેરના પાશેરા કેટલા ? નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
- ૨૨) અચ્છેર કેાની કેાની બરાબર છે ?
- ૨૩) અચ્છેર ધીમાથી વાપરતા અધોળ રહ્યુ ત્યારે કેટલું વપરાયું ?
- ૨૪) નવટાંક સાહી લીધી પણ શીશીમાં અચ્છેર માય છે તો શીશી ભરવાને બીજી કેટલી લેવી ?
- ૨૫) અચ્છેર લોટ ને પાશેર ધી મળી કેટલું વજન થયું ?
- ૨૬) પોણાશેરના પાશેરા કેટલા ? નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
- ૨૭) એકલા રૂપીઆથી પોણાશેર શી રીતે તોળી આપવું ?
- ૨૮) ૧૫ રૂપીઆ છે બીજી કેટલા રૂપીઆ હોય તો પોણા શેર તોળી અપાય ?
- ૨૯) પોણાશેર કેાની કેાની બરાબર છે ?

(૧૩)

- ૩૦) પોણાશર દૂધમાં પાશર પાણી મેળવ્યું તો કેટલું થયું ?
- ૩૧) શરમાંથી કેટલું લઇએ તો પોણાશર રહે ?
- ૩૨) શરના અચ્છેરા કેટલા ? પાશરા કેટલા ? નવટાંક કેટલા ?
અધોળ કેટલા ? રૂપીઆબાર કેટલા ? પૈસાબાર કેટલા ?
- ૩૩) શર કોની કોની બરોબર છે ?
- ૩૪) આ રેતીના ઢગલામાંથી આ અધોળી વડે નવટાંક,
પાશર, અચ્છેર, અને શર બનાવો.
- ૩૫) નવટાંકની ધાત બોલો. શરની ધાત બોલો.
- ૩૬) કેટલી વખત નવટાંક લઇએ તો શર થાય ? ૦૥૥ શર
શર લેવું હોય તો નવટાંક કેટલીવાર લેવું ?
- ૩૭) ૧૬ અધોળ તે કેટલા શર ? ૭ શરના અધોળા કેટલા ?
૧૥ શરના ? ૨૥ શરના ? ૦૥૥ શરના ? ૧૥ શરના કેટલા ?
- ૩૮) ૪ શર તોળવા માટે પાશરા કેટલા મૂકવા ? ચાર
શરના પાશરા કેટલા ?
- ૩૯) ૩૦ રૂપીઆ છે એનો બાર કેટલો ? એટલોજ બાર
કેટલા પૈસાનો છે ?
- ૪૦) ત્રાજવાના એક પદ્ધતિમાં પાંચશરી મૂકી છે ને સામા
પદ્ધતિમાં પાશરો મૂક્યો છે તો કેટલું તોળાશે ?
- ૪૧) ૨ પાઇની પાશર દૂધી મળે તો શરનું શું બેસે ?
- ૪૨) ૯ પાઇનું શર દૂધ આવ્યું ત્યારે ૦૥૥ શરનું શું આપવું ?
- ૪૩) ૮ અને શર બહામ મળે તો પાશરનું શું આપવું ?
- ૪૪) બાર વખત અધોળ અધોળ મધ લીધું ત્યારે તે કેટલું થયું ?
- ૪૫) શરમાં ૪ પૈસાબાર દૂધ ઓછું મળ્યું ત્યારે પોણાશર
કરતાં કેટલું વધારે અથવા ઓછું મળ્યું ?
- ૪૬) પાંચશર ને નવટાંકથી છે તેમાં કેટલું નાખું તો છ શર થાય ?
- ૪૭) ૮ પૈસાનું શર દૂધ મળે તો નવટાંકનું શું ? અને એક
પૈસાનું કેટલું આવે ?

(૧૪)

- ૪૮) બે પાછનું પાશૈર દૂધ આવ્યું તો એક આનામાં કેટલું આવશે ?
- ૪૯) ૨૥ શૈરના રૂપીઆભાર કેટલા ?
- ૫૦) ૧૫ રૂપીઆભાર કેટલા અઘોળની બરાબર છે ?
- ૫૧) દોઢ પાશૈર તે કેટલા રૂપીઆભારની બરાબર ?
- ૫૨) ૧૧ શૈર ને ૫ રૂપીઆભારના રૂપીઆભાર કેટલા ?
- ૫૩) એક પાશૈર ને એક અઘોળના અઘોળ કેટલા ?
- ૫૪) અઢી પાશૈરના નવટાંક કેટલા ?
- ૫૫) ૨૦ રૂપીઆભાર તે કેટલા નવા પૈસાભારની બરાબર છે ?
- ૫૬) કેટલા નવા પૈસાભાર ૧૧૧ શૈર થાય ?
- ૫૭) પોણાશૈર ને નવટાંકના રૂપીઆભાર કેટલા ?
- ૫૮) શૈર ને પાશૈરા વડે પોણા શૈર શી રીતે તોળી આવવું ?
- ૫૯) નવટાંક લોટ ને ૪૧૧ પૈસાભાર ઘી મળી કેટલું વજન થાય ?
- ૬૦) અઝ્છેર બદામ, ૫ રૂાભાર સાકર અને ૬ પૈસાભાર એલચી લીધી તેમાં કેટલો લોટ નાખ્યું તો ૧ શૈર વજન થાય ?
- ૬૧) પોણા શૈર ઘીમાંથી ૧૮ પૈસાભાર દોળાઈ ગયું તો હવે કેટલા શૈર રહ્યું ?
- ૬૨) ૩૦ રૂપીઆભાર વધારે કે ૩૬ પૈસાભાર ?
- ૬૩) નવટાંક, પાશૈર, અઝ્છેર, પોણાશૈર ને શૈર તોળવું હોય તો કેટલા રૂપીઆ મૂકવા ?

મણીની ધાતનો ઉપયોગ.

મનોયત્ન ૪

- ૧) મણના શૈર કેટલા ? કેટલા શૈરનો મણ ? શૈરના રૂપીઆભાર કેટલા ? મણના રૂપીઆભાર કેટલા ?
- ૨) ૧૧ મણના શૈર કેટલા ? ૦૧૧ મણના શૈર કેટલા ?
- ૩) ૪૮ શૈર તે એક મણથી કેટલું વધારે ? અને સવા-મણથી કેટલું ઓછું ?

(૧૫)

- ૪) ૧૥ મહુમાંથી ૩ શેર લઈએ તો કેટલું રહે ?
- ૫) ૩૮ શેર તે ૦૥૥ મહુથી કેટલું વધારે ? અને મહુમાં કેટલું ઓછું ?
- ૬) ૧૦૦, ૬૦, ૫૦, ૩૦, ૨૦, ૧૦ શેરના મહુ કેટલા ?
- ૭) મહુના દશશેર કેટલા ? પાંચશેરી કેટલી ? અઢીશેરી કેટલી ; સવાશેરી કેટલી ? અધમહુઆ કેટલા ?
- ૮) ૨૥ મહુ ૭ શેરના શેર કેટલા ?
- ૯) ૧૥ મહુની પાંચશેરી કેટલી ? અઢીશેરી કેટલી ?
- ૧૦) ૧૥ મહુમાંથી પાંચ પાંચશેર કેટલી વખત આપી શકાય ? ૧૧ શેર કેટલી વખત આપી શકાય ?
- ૧૧) ૨૫ શેરમાં ૫ શેર નાખીએ તો કેટલા મહુ થાય ? ૫ શેર કાઢી નાખીએ તો કેટલા મહુ રહે ?
- ૧૨) ૩૫ શેરમાંથી ૫ શેર કાઢી લઈએ તો કેટલા મહુ રહે ?
- ૧૩) ૨૥ મહુ ધીમાંથી ૨૫ શેર ઢળી ગયું તો કેટલું રહ્યું ?
- ૧૪) એક મહુ ધી આપવું હોય તો કેટલા રૂપીઆ મૂકીને તોળી આપવું ? પાંચશેરીથી કેટલીવાર તોળવું ?
- ૧૫) મારે મહુ દાળ જોઈએ છીએ તેમા ૩૨ શેર છે તો બીજી કેટલી લાવવી ?
- ૧૬) અધમહુઓ, દશશેરી, અને પાંચશેરી એક ત્રાજવામાં મૂકીએ તો કેટલા શેર તોળાય ?
- ૧૭) ૦૥૥ મહુ તે ૩૮ શેરથી કેટલું ઓછું અથવા વધારે ?
- ૧૮) ૨૧ મહુમાં ૧૦ શેર ઓછું તે કેટલું થયું ?
- ૧૯) મહુ તોળવાને માટે બશેરીથી કેટલી વખત તોળવું ?
- ૨૦) અઢીશેર કેટલી વખત લઈએ તો મહુ થાય ? મહુનો ૧૬ મો ભાગ શું ?
- ૨૧) કેટલી વખત સવાશેર લઈએ તો મહુ થાય ?

(૧૬)

- ૨૨) સાત વખત દશશેર તોળી આપ્યું તો કેટલા મણ થયું ?
- ૨૩) એક તામડીમાં ૮ શેર દૂધ માય છે મારે ૨ મણ લેવું હોય તો તામડી કેટલી વખત ભરી લેવી ?
- ૨૪) મણના શેર કેટલા ? શેરના અઘોળ કેટલા ? મણના અઘોળ કેટલા ?
- ૨૫) ૧૧ મણ અનાજ છે રોજ બેશેર વાપરીએ તો કેટલા દિવસ ચાલે ? અને ૩ શેર વાપરીએ તો ?
- ૨૬) શેર એ મણનો કેટલામો ભાગ છે ?
- ૨૭) ૨૧ મણ ૩ શેરમાં કેટલું ઉમેરીએ તો ૩ મણ થાય ?
- ૨૮) પોણા મણમા ૪૧૧ શેર ઓછું તે કેટલું ?
- ૨૯) પાવલાના ૫ શેર ચોખ્ખા મળે તો મણનું શું બેસે ?
- ૩૦) અઢીશેરના ૨ આના આપ્યા તો મણનું શું પડ્યું ?
- ૩૧) ૩. ૨૨એ મણ ધી મળે તો ૧૧૧ મણનું શું ?
- ૩૨) ૯ વખત અઢીશેર ચણા લીધા તે કેટલા થયા ?
- ૩૩) ૩૫ શેર અનાજ આપવું હોય તો સવાશેરીથી કેટલી વખત તોળી આપવું ? અઢીશેરીથી કેટલી વખત તોળવું ?
- ૩૪) અઢીશેર કેટલી વખત લઈએ તો ૧૧૧ મણ થાય ?
- ૩૫) ૨૧ મણ તોળવા માટે કેટલા અઘમણીઆ મૂકવા ?
- ૩૬) કેટલી પાંચશેરીનો ભાર ૨૧ મણ જેટલો થાય ?
- ૩૭) અઘમણીઆ ને પાંચશેરી વડે ૧૫ શેર શી રીતે તોળી આપવું ?
- ૩૮) મારી પાસે દશશેર છે તેનાથી ૨૧ શેર શી રીતે તોળી આપવું ?
- ૩૯) મારી પાસે ૧ શેરનું, ૩ શેરનું, ૯ શેરનું અને ૨૭ શેરનું એવા ચાર કાટલાં છે તે વડે ૧૯, ૨૩, ૨૯, ૩૯ શેર શી રીતે તોળી આપવું ?
- ૪૦) ઉપલાં ચાર કાટલાંથી ૧, ૨, ૩, ૪, ૫, એમ ૪૦ શેર સુધી કેવી રીતે તોળી આપવું ?

(૧૭)

પ્રકરણ ૪ થું.

આંક અને ધાતોના વ્યવહારિક પરચુરણ હિસાબ.

મનોચિત્ર ૫ મો.

- ૧) ૫ શેરના ૩. ૦૦૦૦ તો મળુનું થું ?
- ૨) ૬૩ શેરના ૯ આના તો ૨ મળુનું થું ?
- ૩) ૪ આનાનું ૮ શેર તો ૦૦ આનાનું કેટલું ?
- ૪) ૧૨ શેરના ૬ આના તો ૦૦૦ આનાનું કેટલું ?
- ૫) ૩. ૦૦૦ મળુ તો ૧ આનાનું કેટલું ?
- ૬) ૩. ૦૦૦ મળુ તો ૦)૦૦૦ મળુનું કેટલું ?
- ૭) ૩. ૧૦૦ ૧૦ શેર તો ૯૦૦૦ શેરનું થું ?
- ૮) ૩. ૨૦૦ મળુ તો ૨૦૦૦ રૂપિયામાં કેટલા મળુ આવે?
- ૯) ૩. ૮૦૦ મળુ તો ૨૧૬ રૂપિયાનું કેટલા મળુ ?
- ૧૦) ૩ ૨૧૦૦ ૫૨૦૦ શેર તો ૩ ૧)૦૦૦ કેટલું ?
- ૧૧) ૬૩ શેરના ૪૨ પૈસા તો ૧૦૦ શેરનું થું ?
- ૧૨) ૫ પૈસાનું ૩૫ શેર તો ૬ પૈસાનું કેટલું ?
- ૧૩) ૩૦ શેરના ૨૪ પૈસા તો ૬૦ શેરનું ?
- ૧૪) મળુના ૩ ૨૦૦ તો ૭૦૦ રૂપિયાનું કેટલા મળુ ?
- ૧૫) ૩ ૨૫)૦ ૧૦૦ મળુ તો ૭૦૦ મળુનું થું ?
- ૧૬) ૩ મળુના ૭૦૦ રૂપિયા તો ૨૭ મળુનું થું ?
- ૧૭) ૨૭ મળુના ૧૬૨ રૂપિયા તો ૧૨ રૂપિયાનું કેટલું ?
- ૧૮) મળુ ૦૦૭ શેરનો ૧ રૂપિયો તો ૧૦૦ રૂપિયાનું કેટલું ?
- ૧૯) ૨૨ મળુના ૧૫૪ રૂપિયા તો ૩ મળુનું થું ?
- ૨૦) ૩. ૨૪૦ ૧૬ મળુ તો ૧૮ રૂપિયાનું કેટલું ?
- ૨૧) ૩. ૧૦૦ ૧૦૦ મળુ તો ૯૦૦૦ રૂપિયાનું કેટલું ?
- ૨૨) ૧૨ શેરના ૩૦ આના તો ૭૦૦ આનાનું કેટલું ?

(૧૯)

- ૨૩) ૪૮ તસુના ૧૫ આના તો ૧૬૥૥ આનાનું કેટલું ?
- ૨૪) ૮ આનાનું શેર તો ૧૦ રૂ. ભારનું શું ?
- ૨૫) એક પૈસાનું ૨૥ શેર તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
- ૨૬) રૂ. ૦૧નું શેર તો ૧૧ મણનું શું ?
- ૨૭) રૂ. ૨૦નું મણ તો ૩૦ મણનું શું ?
- ૨૮) ૫ શેરનો રૂ. ૧૧૦ તો ૧૧૦ મણનું શું ?
- ૨૯) રૂ. ૧)નું ૧૧૦ શેર તો ૨૬ રૂપિયાનું કેટલું ?
- ૩૦) રૂ. ૧ નું ૦૧૦૦ શેર તો રૂ. ૫૧૦૦નું કેટલું ?
- ૩૧) રૂ. ૦૧નું શેર તો રૂ. ૬૧નું કેટલું ?
- ૩૨) ૦)નાનું અધોળ તો શેરનું શું ?
- ૩૩) રૂ. ૧નું ૧૧૦ મણ તો ૪૮ મણનું શું ?
- ૩૪) રૂ. ૧ની ૩૬ સ્લેટ તો ૧૧ રૂપિયાની કેટલી ?
- ૩૫) રૂ. ૧)ની ૨૦૦ શેર બરડી મળે તો રૂ. ૩૫)ની કેટલી ?
- ૩૬) મણ ધઉ માંથી ૮ વખત સરખા દળવા આપ્યા ત્યારે દરેક વખતે કેટલા આપ્યા હશે ?
- ૩૭) ૫૦ માણસો વચ્ચે ૨૦૦ મણ દૂધ વપરાયું ત્યારે એક માણસે કેટલું પીધું હશે ?
- ૩૮) એક શેરની ૫ કેરી ચઢે ત્યારે ૧૧ મણની કેટલી ચઢશે ?
- ૩૯) રૂ. ૧)ની ૨૩ શેર જુવાર મળે તો ૦૧૦ મણ ૮૦૦નું શું બેસશે ?
- ૪૦) ૬૮ કેરીનો રૂ. ૧) બેસે તો ૨૦૦ રૂપિયાની કેટલી આવે.
- ૪૧) રૂ. ૬)ની મણ કેરી મળે તો રૂ. ૧૭૪)ની કેટલી આવશે ?
- ૪૨) રૂ. ૧)નું ૧૧૦ શેર ધી મળે તો રૂ. ૩૦૦)નું કેટલું ?
- ૪૩) ૧૧ શેરના ૭૦૦ રૂપિયા તો ૧ શેરનું શું ?
- ૪૪) ૧૧૦ શેરના ૭૫ પનાસાં ચઢે તો ૨૦૦ શેરના કેટલાં ચઢશે ?
- ૪૫) મણ કારેલાનો રૂ. ૧૦૦ તો ૦૧૦૦ મણનું શું ?

(૧૯)

- ૪૬) ૩. ૬)નું ૧ામણુ તો ૧ મણુનું શું ?
- ૪૭) ૨ા મણુના ૧૨ા રૂપીઆ તો મણુનું શું ?
- ૪૮) ૧ા પાછની એક પેન તો ૧ા આનાની કેટલી ?
- ૪૯) ૩ આનાનું ૧ શેર તો ૩ પાવલીનું કેટલું ?
- ૫૦) ૩ ૧૬ાનું ૧ામણુ તો ૩. ૧૩ાનું કેટલું ?
- ૫૧) ૨ા મણુના ૨ા રૂપીઆ તો ૭ા રૂપીઆનું કેટલું ?
- ૫૨) ૪ શેરનો ૩ ૧ા તો મણુનું શું ?
- ૫૩) ૩, ૯)નું ૧૩ામણુ તો ૩ ૭નું કેટલું ?
- ૫૪) ૩ ૧૬ાનું ૧૩ મણુ તો ૩૭ા રૂપીઆનું કેટલું ?
- ૫૫) ૫૬ દેઢ પાછ વટાવીએ તો કેટલી પાછઓ આવશે ?
- ૫૬) ૩૭ા મણુના કાઠારમાંથી ૧ા મણુના કેટલા ટોપલા ભરાશે ?
- ૫૭) મારી પાસે ૩૧ મણુ અનાજ છે કાઠારમાં ૪૦ મણુ માય છે. કાઠાર ભરાવને કેટલું અનાજ લાવવું ?
- ૫૮) ૩ ૦ાા કેટલીવાર લઉં તો ૭૨ રૂપીઆ થાય ?
- ૫૯) ૩. ૭૨મા ૩. ૦ાા કેટલીવાર છે ?
- ૬૦) ૩. ૦ાા વાળી ૩ ૭૨માંથી કેટલી ટોપીઓ આવે ?
- ૬૧) ૩. ૫૫ માંથી ૩ ૦ાાની એક એવી કેટલી ચોપડી આવશે ને શું ખચશે ?
- ૬૨) મને પહેલે દિવસે ૩. ૩ા, બીજે દિવસે ૩ ૧ાા, ત્રીજે દિવસે ૩ ૨ા અને ચોથે દિવસે ૩ ૧ાા ખરચ થયો ત્યારે કુલ કેટલો ખર્ચ થયો ?
- ૬૩) ૩ાા મણુ જુવાર, ૨ા મણુ ધઉં, અને ૭ મણુ બાજરી લાવ્યો ત્યારે કેટલા મણુ અનાજ લાવ્યો ? જો દર મણુની સરેરાસ કીમત ૩ ૧ાા હોય તો કેટલા રૂપીઆ આપવા પડે ?
- ૬૪) ૪ાા મણુ ૫ શેર ધઉંમાંથી ૧ા મણુ દળવા આપ્યા ત્યારે બાકી કેટલા રહ્યા ?

(૨૦)

- ૬૫) ૩૭૧ શેર ચોખામાં ખીજ ફેટલા નાખું તો ૧૧ મણુ થાય ?
- ૬૬) ૧ માધ્ય ચાલતાં ૧૧ કલાક લાગે તો ૭૨ માધ્ય ચાલતાં ફેટલો વખત લાગશે ?
- ૬૭) ૩ ૧)નું રાવાર કપડું મળે તો ૩. ૭૦૦)નું ફેટલું આવશે ?
- ૬૮) ૭૧ પાલડીના ૩. ૧૦૬૧૧ બેસે તો એક પાલડીનું શું ?
- ૬૯) ૨૧ શેર ચાના ૩. ૨૬૧ બેસે તો ૩ ૧૧માં ફેટલી આવશે ?
- ૭૦) ૩ મણુ ખીના ૩. ૧૨૦ બેસે તો શેરનું શું ?
- ૭૧) ૩ ૨૧ થી ૩. ૭૨૧ એ ફેટલા ગણા છે ?
- ૭૨) ૩. ૧૧૧ની એક એવી ૭૩૧૩ માંથી ફેટલી ટોપી આવે ?
- ૭૩) ૩. ૭૩૧ માં ૩ ૧૧ ફેટલીવાર છે ?
- ૭૪) ૩ ૧૧ એ ૩ ૭૩૧ માં ફેટલીવાર છે ?
- ૭૫) ૩. ૪ નું શેર તો ૩૦ ૩૧ બારનું શું ?
- ૭૬) ૩. ૫) નું શેર તો ૩ પાશેરનું શું ?
- ૭૭) ૩. ૮) નું શેર તો ૩ ૬)નું ફેટલું ?
- ૭૮) ૩. ૧૨ નું શેર તો ૩. ૬)નું ફેટલું ?
- ૭૯) ૩. ૪૧ નું શેર તો ૩. ૨૧નું ફેટલું ?
- ૮૦) ૩ ૨૧ નું શેર તો ૩. ૪૦ પૈસાનું ફેટલું ?
- ૮૧) ૩. ૧૧ નું શેર તો ૧૦ આનાનું ફેટલું ?
- ૮૨) ૩. ૧૧૧ નું શેર તો ૩. ૪૯૧૧નું ફેટલું ?
- ૮૩) ૩ ૧૧ નું શેર તો ૩. ૪૩૧૧૧નું ફેટલું ?
- ૮૪) ૩. ૧૧૧૧નું શેર તો ૩. ૯૧૧૧નું ફેટલું ?
- ૮૫) ૩ ૨૧૧નું શેર તો ૩. ૫૨૧૧નું ફેટલું ?
- ૮૬) ૩. ૦)૧૧૧નું ૩૧ બાર તો શેરનું શું ?
- ૮૭) ૩. ૦)૧૧૧નું ૫ શેર તો મણુનું શું ?
- ૮૮) ૩. ૧૧ નું ૧૦ શેર તો મણુનું શું ?
- ૮૯) ૩ ૩૧૧૧નું ૧૧ મણુ તો મણુનું શું ?

(૨૧)

- ૯૦) રૂ. ૦૧ નું ૧૧ શેર તો મળ્યું થું ?
 ૯૧) રૂ. ૨૧ નું શેર તો ૪ અધોળનું થું ?
 ૯૨) રૂ. ૨૧૧નું શેર તો ૨ નવટાંકનું થું ?
 ૯૩) રૂ. ૬૧૧નું શેર તો પાશેરનું થું ?
 ૯૪) રૂ. ૨૧૧નું શેર તો ૧૦ રૂ.બારનું થું ?
 ૯૫) રૂ. ૮ નું શેર તો ૧૮ પૈસાબારનું થું ?
 ૯૬) રૂ. ૫૧ નું શેર તો ૮ અધોળનું થું ?
 ૯૭) રૂ. ૭૧૧ નું શેર તો ૪ નવટાંકનું થું ?
 ૯૮) રૂ. ૧૭૧૧ નું શેર તો ૨ પાશેરનું થું ?
 ૯૯) રૂ. ૨૧૧૧ નું શેર તો ૨૦ રૂ.બારનું થું ?
 ૧૦૦) રૂ. ૮૧૧૧ નું શેર તો ૮૧૧૧ શેરનું થું ?
 ૧૦૧) રૂ. ૫૧૧૧ નું શેર તો ૧૨ અધોળનું થું ?
 ૧૦૨) રૂ. ૨૧૧૧૧ નું શેર તો દોઢ અઢેરનું થું ?
 ૧૦૩) રૂ. ૩૧૧૧૧ નું શેર તો ૬ નવટાંકનું થું ?
 ૧૦૪) રૂ. ૨૨૧૧૧ નું ૨૧૧ શેર તો ૯ રૂપીઆનું કેટલું ?
 ૧૦૫) રૂ. ૧૧૧૧ નું ૧૦ રૂ. બાર તો ૨૨૧૧ શેરનું થું ?
 ૧૦૬) રૂ. ૧૧૧૧૧ નું ૫ રૂ. બાર તો શેરનું થું ?
 ૧૦૭) રૂ. ૧૧૧૧૧ નું ૨૧૧ રૂ. બાર તો શેરનું થું ?
 ૧૦૮) રૂ. ૧૦૧૧૧૧ નું ૫ રૂ. બાર તો ૨ શેરનું થું ?
 ૧૦૯) રૂ. ૧૦૧૧૧૧૧ નું ૭૧૧ રૂ. બાર તો ૧ શેરનું થું ?
 ૧૧૦) રૂ. ૧૨૧૧૧ નું મથુ તો ૪ અઢીશેરીનું થું ?
 ૧૧૧) રૂ. ૩૧૧૧૧૧ નું ૨૧૧ શેર તો મથુનું થું ?
 ૧૧૨) રૂ. ૧૦૧૧૧૧૧ નું ૨૧૧ શેર તો મથુનું થું ?
 ૧૧૩) રૂ. ૧૦૧૧૧૧૧ નું ૨૧૧ શેર તો મથુનું થું ?
 ૧૧૪) રૂ. ૧૦૧૧૧૧૧ નું ૨૧૧ શેર તો મથુનું થું ?
 ૧૧૫) ૨૧૧ શેરના ૩ આના તો ૧૧૧ મથુનું થું ?

(૨૨)

- ૧૧૬) પાશેરનો ૧૥ આનો તો ૨ શેરનું થું ?
૧૧૭) નવટાંકનો ૧૧ આનો તો શેરનું થું ?
૧૧૮) ૨૧ આનાનું નવટાંક તો ૨ અઘેરનું થું ?
૧૧૯) ૩. રાનું ૫ શેર તો ૪૩નું કેટલું ?
૧૨૦) ૧૥ મણના ૮) તો ૧૫ શેરનું થું ?
૧૨૧) ૩. ૫ નું મણ તો ૩. ૧નું કેટલું ?
૧૨૨) ૩ ૮ નું મણ તો ૩ રાનું કેટલું ?
૧૨૩) ૩ ૦૥૬નું શેર તો ૧૧શેરનું થું ?
૧૨૪) ૩. ૦૥ આનાનું ૫ રૂપીઆબાર તો શેરનું થું ?
૧૨૫) ૧૧ આનાની શેર પાપડી મળે તો ૧૧ મણનું થું બેસે ?
૧૨૬) ૧૦ ૩૧ બારના ૩ આના તો શેરનું થું ?
૧૨૭) ૩ શેરનો ૩ ૦)ના તો ૦૥૥ મણનું થું ?
૧૨૮) ૩ ૦)આનું ૧૧શેર તો મણનું થું ?
૧૨૯) ૨૥ શેરનો ૩ ૧) તો ૧૥ મણનું થું ?
૧૩૦) ૩. ૦૥નું શેર તો મણનું થું ?
૧૩૧) ૪ શેરના ૬) રૂપીઆ તો ૩૯ શેરનું થું ?
૧૩૨) ૮ પાઈનું શેર દૂધ મળે તો ૮ આનાનું કેટલું ?
૧૩૩) ૨૥ રૂપીઆબારનો એક આનો શેરનું થું ?
૧૩૪) ૫ અઘોળના ૭૥ આના તો શેરનું થું ?
૧૩૫) ૮ આનાનું મણ મીઠું મળે તો ૪ પૈસાનું કેટલું ?
૧૩૬) ૩ ૧૨૥નું મણ તો ૨૥ રૂપીઆમાં કેટલું આવશે ?
૧૩૭) એક આનાનું ૨૥ અઘોળ ધી મળે તો ૩ ૧ નું ?
૧૩૮) ૩. ૧)નું અઘોળ કેસર મળે તો ૨૥શેરનું થું આપવું ?
૧૩૯) ૨૥ શેરના ૩ આના તો મણનું થું ?
૧૪૦) ૨૥ શેર દૂધનો એક આનો તો ૩. રાનું કેટલું ?
૧૪૧) એક આનાનું ૨૥ શેર તો ૨૥ મણનું થું ?
- ~~~~~

તૈયાર છે “મુખગણિત શિક્ષક” તૈયાર

પ્રાથમિક શાળાના

પહેલા ધોરણનો ૩ ૦-૧-૮, બીજા ધોરણનો ૩ ૦-૧

ત્રીજા ધોરણનો ૩ ૦-૧-૯, ચોથા ધોરણનો ૩ ૦-૨-

આમ્ય શાળાના

પહેલા બીજા ધોરણનો ૩ ૦-૨-૬. ત્રીજા ધોરણનો ૩ ૦-૨

નમુનાની દરેક નકલ એકેક આનાની ટિકીટ બીડી મંગાવી ખાત્રી

કમીશનમાં પુષ્કળ લાભ

પુસ્તકો મળવાનાં ઠેકાણાં—

સુરત—શ્રીમડાચોક, બુકસેલર લલ્લુભાઈ નારણદાસ.

,, નાણાવટ, બુકસેલર કસનદાસ નારણદાસ

અમદાવાદ—શ્રીચીરોડ, બુકસેલર લલ્લુભાઈ મોતીલાલ.

નડિયાદ—બુકસેલર છોટાલાલ ત્રિકમદાસ

વડોદરા—બી કાટા, બુકસેલર છોટાલાલ દામોદરદાસ.

મુંબઈ—પ્રિન્સેસ રોડ, એન એમ ત્રિપાઠીની કુપની.

નવસારી—અમરમા, બુકસેલર ગુલામચંદ નેમચંદ

પાંચમા ધોરણનો

છપાય છે !! મુખગણિત શિક્ષક. છપાય છે!!

પત્રવ્યવહાર નીચેને સરનામે કરવો.

શાહ મગનલાલ મોતીરામ—શાહપોર—સુરત

